

Jacobus Spínola Ju. V. doctor illustrissimo ac excellentissimo Principi dño suo singularissimo Ludouico Marię Bari duci. Salutē & cōmendatōem.

g Ratulatoriam orationem pridie habitam Princeps illustrissime ac domine mi singularissime (qua & patrię mandata persolui: & excellentię tuę iucunditatem attuli) radendam impresentia & omnĩ ex parte dilacerandam uideo. Quippe quę de rebus altissimis pro inclita & excelsa cōmunitate apud summũ totius orbis Pontificem fuerat habenda: per etate immaturũ iuuenem & orationis expertem prodierit. Vex prece nonnullorum patrum & conciuũ meorũ uoto coactus eam edendam & imprimendam statui. Quare nõ ignorans multorum iudiciũ esse subiturũ: ad illustrissimã dominationem tuam confugio: quę & patriam nostram diligit: & me sui obseruandissimũ seruitorem esse cognoscit: cui hoc uile munusculum trado: dedico: & inscribo: sperans te læta & hilari fronte ac humanitate consueta suscepturum. Taliterq; suscepturum q̄ omnes defectus a solius inscriptionis tuę titulo delebuntur. Igitur clementissime Princeps exiguum tuĩ serui munus accipias nec tam rei tenuitatem conspice q̄ totius familię meę patrisq; ac omnium progenitorum meorum fidem & obseruantiam metiaris. Valeat excellentissima tua dominatio: & me sibi continuo cōmendatum habeat.

Vm sepe numero mecum ipse cogitans animo
 e repeto hinc foelicis & auspiciatissimi pontifica/
 tus tui gloriam imensam & admirabilem: hinc
 summum & incredibile gaudium quod pro tanti numi
 nis tui claritate patria nostra Genuensis uniuersa conce/
 pit: non sine dubia protinus & incerta sententia diu uol/
 uitans ac anceps existo: qui coram tot semideorum reue/
 rendissimorumq; patrum cetu: de utroq; tibi Pater. B. ac
 sanctissime sim uerba factururus: Nam si supremum tui api/
 cem pontificatus intuebimur (quo ceteros uniuersae ter/
 re Potentatus exuperas) nedum ipsi Rhetorum Princi/
 pes & eloquentiae luminaria recensendo deficerent: qui
 peractis temporibus orandi copia & grauitate floruerunt
 sed nec minimam quidem portiunculam attingerent. Si ma/
 ximam populi Genuensis letitiam ingentesq; de eo acclama/
 tiones afferri uoluero: nullis humani ingenii uiribus: nul/
 lo labioꝝ motu: nullaq; linguarum ui poterit explicari.
 Sed quod primū debiti nostri uinculum: & precipuam chri/
 sticulaꝝ omnium obligationem intueor: ut quem sibi Ro/
 mana basilica summum pastorem assumpserit: eum Chri/
 sti uicarium salutantes in terris ueneremur. Idq; nedum
 pietati & officio congruum: sed etiam iustitiae & hone/
 stati proximū ueteri consuetudine seruet: statui potius
 uniuersae ritum obseruatione pro ingenio mei uiribus ad/
 implere: quā aut gloriae altitudinis tuae necessaria non impen/
 dere: aut omnium primatum procerumq; nostrorum uotis
 aduersari. Qui profecto non tam rei magnitudine ac
 difficultate conterriti (pro qua tuae clementissimae sancti/
 tatis prudentiam & humanitatem exposcunt) quā feruore
 compulsi: tantae gratulationis habende per hos prestan/
 tissimos Oratores: meq; inter eos minimū & iuniorem
 decreuere tuum sanctissimū ac beatissimū numen saluta/
 tari: supplicari: flexisq; ad terram genibus exornari. Cum

Exordiū.

Primus
Oratio.Dicitur
Genuensis.Vniversae
ritum.

Narratio.

M. 2. M.
z. 10. 11.

Diuisio.

Prima cō
firmatio.

Diuus Au
gustinus.

A uī no/
minis.

M. Sce.
Isidorus.

itaq; tam grauiſſimi muneris cauſam humeris meis im/
parē ſuſceperim: offeratur q; mihi tam latiffimus dicen/
di campus: ut quocunq; diuertam maiores & huberio/
res progrediendi uias reperiam: tanti primo pōtificatus
tui laudes: deinde tui ipſius: poſtremo gaudium noſtrum
immensum tenui hac ſermocinatiōe complectar: ea tan
tūmodo explicando quę uel rerum nouitate aduertentē
uel breuitate clemētem & beniuolam tuam ſanctiffimā
dñationem reddere poſſint. Proponuntur ergo impri
mis hęc laudes referendę quę cum ſatis abundāter & co
pioſe uidebuntur adductę: tamen adhuc & numero ma
iores & exornatiores gloria ſuperunt. Quare uereor ma
gnopere ne talem cōmeatu perdifficilem prouinciā ag/
greſſuro mihi eueniat quod diuo Auguſtino contigiſſe
traditur. Cui opus altiffimū trinitatis premollienti: puer
uiſus exiguę foueę totam maris aquā admouere: facilius
ſibi inquit hoc opus q̄ Auguſtino futurū quod parabat.
Vex ſi nō ita pinguem: copioſam & elegantem oratio/
nem habuero uti rei magnitudo & excellentia poſtulat:
glorioſiſſima tñ & clemētiſſima tua maietas (de qua
nuper agendū eſt) ardentiffimę potius uoluntati meę li/
bi gratulandi & inclinatis genibus obſequēdi: q̄ etati ani
moſę forſan & phathonteo tramite procedenti ratiōem
habeat. Si igitur ad tantę dignitatis magnitudinem pri
mo loco exornandā ipſius uim nominis conſiderare li/
ceat: Pōtifex alio nomine Papa nuncupatus: utriuſq; uo
cabuli exitu rei uehementiā ac poteſtatem indicat: tum
q; papa interiectionem pape admirabilem ſonet: tum q;
pontifex. M. Sceuola auctore a poſſe & facere: Iſidoro ue
ro in .vii. Ethimologiā: q; ad cęlum pontem faciat inter
pretetur. Nec inconueniens aut abſonum putes quādoq;
ab effectu dignitates aliquas nominari. Impatores enim
ab imperando: Reges a regēdo: Duces quoq; a ducendo

pariter deueniūt. Sicq; clerici a clericos: quod est fors: cum
 Matthiē ab apostolis ordinando priori cōtigerit. Episco
 pi a subditoꝝ cura. Metropolitanī a mensura ciuitatum
 uocantur. Si eius originem & antiquitatem querimus:
 anno ante Christi aduentū. M. d. xcy. institutū fuisse cō/
 perimus: & de iussu dñi p Moysen Aaron fratri suo pri/
 mitus fuisse collatū. Si dignitatē istā uel oīm potius di/
 gnitatum culmen intuebinur: hęc supereminens & glo/
 riosa maiestas multipliciter decoratur. Ea enim est quę
 pastorem dignitatem toti ac uniuerso gregi xp̄iano ge/
 rit: quę omnium ecclesiaz protectionem cōtinet: quę per
 omnes mundi clericos auferri nō potest. Ea est quę de/
 uios & errantes ad ueritatem reducit: quę subditos ad pa/
 cem & cōcordiam dirigit: quę pro nobis cogitat uigilat
 & insudat. Ea est quę sanctissima & beatissima nedū no/
 stro: ueꝝ & celesti arbitrio reputatur: quę tanta potestate
 a deo summo & optimo condonatur: quę dei uices & om/
 nipoentis consistoriū sortita deniq; nuncupatur. Si ex
 cellētiam querimus: quis in toto terraz orbe uel ordinis
 dignitate: uel officii claritate: uel magistratus auctoritate
 summo Pontifici uenit adęquandus. Exurgat illa potens
 & egregia maiestas quę cum tuo altissimo numine com/
 parari temere audeat. Qua unquā preteritę tempestatis
 memoria euasit: qui aut comitatu potens: aut ducatu insi/
 gnis: aut dominio excelsus: tam beatissime sanctitati non
 succubuerit! Quid egregios principatus! altissima regna!
 imperiaq; totius terrarum orbis ingentia meminere! Si
 leant Assyri Ninum: qui primus omnium intulit bella fi/
 nitimis. Cyrum Perse silentio transeant. Conticeant Ma/
 cedones Amyntam: Philippū & Alexandrū. Poeni Hā/
 nonem: Hasdrubalem atq; Hannibalem taceant. Siquidē
 hi aliqua regrādi gloria uel imperandi laude micuerūt:
 certe eoz nemo tam latum: tamq; propagatū imperium

Ab origi/
 ne & anti/
 quitate.
 A digni/
 tate.

Ab excel/
 lentia

Ninus.
 Cyrus.
 Amynta.
 Philippus
 Alexander.
 Hanno.
 Hasdrub.
 Hannibal

A iustitia.

**A potesta
tis plenitu
dine.**

obtinuit: & id quidem ui aut astu occupatū: nō tam ad
subditoꝝ utilitatem & honestatem: q̄ ad imperātis nutū
& uoluntatē regebatur. Tu autē uirtute preuia: deo aucto/
re: omniūq; totius ecclesie militantis Cardinalium uoto:
singulorumq; suffragiis (ne ullo quidem dissentiente) ad
tantę gloriam sanctitatis admitteris: qui totius dñici gre/
gis pastor unicus eum ad honestatē: ad pacem: & ad glo/
riam eternā dirigas: instruas & pmoueas. Si iustitiam
inspicimus quę firmū dicitur & immobile propositū cui/
libet perpetuo sua iura tribuens: quis eam frustratoriā du/
bitetur? ni foret q̄ eius administrator in terris diceretur?
Quid enim nuda esset uoluntas si ab omnibus esset in/
cognita? Quid cōstantia si iura & eoz dispositiōes igno/
rarentur? Quid perpetuum si nullę leges: nulle cōstitutio/
nes: nulla executioni mandarentur edicta? Est igitur Pon/
tifex qui canones edidit: editos auxit: auctos confirma/
uit. Pontifex est qui iura correxit: correctā promulgauit:
promulgata seruauit. Pōtifex est qui lege: canone & pro/
pria cōstitutione papali solutus: ea tñ uiuere non dedi/
gnatur: qui canon in terris animatus uocatur: qui deniq;
omniū principum: regum & imperatoꝝ iudex legitī/
mus appellat. Sua enim sententia ceteris omnibus prefe/
renda. Sua in alterius defectu iudicis: uel neminem reco/
gnoscentis imploranda. Sua tantūmodo soli deo corri/
genda. Cum ergo unū Pōtificem iustitię cultorem: legū
seruatorem: eundēq; in terris animatū ius esse uideamus
quid ei uel honoris addendū: uel glorię cumulandū: uel
laudis amplius aggregandū reperiri inueniri uel excogi/
tari queat: quo gens hominū uniuersa eum extollere ex/
ornare & magnificare eque possit? Si ptātis plenitudinē
meminerimus: quid est qđ uis ulla mortaliū assequi posse
uideatur: in quo suprema tua ptās nō exuberet? q̄s erit
a deo tpali fortuna p̄ditus: a deoq; temerarius: quis tam

uesane mentis & uecordis animi q te primū sacerdotem
 ac supremū Pontificem nō agnoscat: qui te dñici gregis
 pastorem: totiusq; nauiculę Petri gubernatorem nesciat:
 eundemq; sacrosanctę uniuersalis ecclesię basem & fun/
 damentū: Petriq; successorem: ac optimi dei uicariū nō
 honoret: Nōne (quum cętera defint) hoc salutandi tñ &
 suplicandi munere: beatissimosq; pedes tuos osculādi nō
 modo idipm penitus intelligunt: uerz & cōi ore fatentur.
 Negabit ne ergo quispiā q gladii ptātem utriusq; a ue/
 ro deo mandatā nō obtineas: q plenā in spūalibus iu/
 risdictionem supraq; oēs ecclesias nō exerceas: q si cęte
 ri sollicitudinis in partem aduocent: tu dominiū priorita
 te ptātiq; plenitudine non decoreris: Respuet ne etiā per
 te uouentiū & peccantiū casus nō absolui: per te degra/
 dados ad pristine uite statum nō restitui: per te solū scri/
 pta oīa & consilia nō approbari: Eqdem hęc oīa liqdo
 uera esse cognoscimus: qbus accedat q tuę propriū etiā
 auctoritatis existit templa erigere. clericos ordinare. epōs
 creare. Tuę proprium auctis est nō solum mitras & an/
 nulos: uerz & baculos pastorales: cęteraq; epōz insignia
 tribuere. Propriūq; tuę erit auctoritatis pallia poscētibus
 concedere: cruces ante se portari permittere: oēsq; totius
 terraz orbis dignitates instituere. Tibi ptęterea uacantis
 imperii ptinet administratio: tibi Cęsaris electi consecra
 tio: tibi unctione addita coronatio. & si electores negli/
 gentia ducti uel discordia impediti Cęsarem nō eligunt
 uel indignum ex certa scientia decernunt eo reiecto alte
 rius ad te imperatoris electio deuolui. Adcoq; suoꝝ de/
 fectuum & uitioꝝ ad te magna spectat castigatio ut pro/
 pter ipsoꝝ iniqtates solus & sine concilio ab imperii di/
 gnitate eos deponere possis. Quid tandē quascūq; digni
 tates & ptātes unq; Patriarchę oēs habuerint solus hēt Pō
 tifex: qui solus locū principis aploꝝ obtinet: & in illa se/

Secunda
confirma/
tio.

de quam sibi dñs in beati Petri personā elegit confidet:
cuius auctoritas sanctorū omnium prestat auctoritati. Nec
ullus quantiscunq; etiam fulgēs miraculis pro sancto de
bet uenerari qui nō fuerit per summū Pōtificem appro
batus antea canonizatus & in Kathalogo sanctorū descri
ptus. Hęc & alia permulta nuper adduci possent que pe
nuria tpm oibus tanq̄ notissima duxi oīno pretereunda
fore & impresentia rescanda: ne apud tuam quandoq;
Sanctitatem sim longior habitus q̄ propositi mei ducat
intentio. Ad te igit̄ ipm Beatiss. Pater sum deuenturus
qui adeo uirtutū gloria & disciplinaz laude & uite san
ctimonia decoraris: & adeo singularz ac oīm rez orna
mento dotaris: que talem summā ac uenerandā dignita
tem prebeāt: ut ualde ab oibus ambigendū sit: tu ne ma
gis pontificatui: an illa tibi sacratissima & gloriosissima
papatus dignitas offerenda fuerit. & (ni eius decemēto
dictū putetur q̄ mortali cuiq̄ assumatur comparanda) in
hāc ausim pfecto sniam deuenire q̄ tu illi futurus & ma
iori ornamento & usui: nō solū exoptādu: & ad hoc pro
mouendus eras: uex & inuitus cogendus. Nā tibi ut ipsi
parū adiumenti parūq; glorię arbitror accreuisse (ut cu
raz pondus & laboz cumulū pgrandem sileā) siqdē sa
tis constet excelsis dignitatibus & magistratibus amplissi
mis sepe numero uirtutē & excellentiā augeri: famāq; &
auctem in hoīe succrescere. Tue tñ uirtutis et glorię iam
diu liquidissimū & manifestissimū documentū extitit:
uel q̄ adhuc adolescēs inter Reuerēdis. & excellentis.
cardinales cōstitutus: uel etiā q̄ nō multo post Vicecācel
lariū locū sortitus: utroq; declarasti te unū qñq; nō imeri
to futurū cui totius ecclie gubernaculū demandandū &
cōmittendū foret. Quare his tantūmodo dignitatē non
eos dignitati cōtigisse putamus: qui sedis eminentia eue
cti: habitusq; solius pulchritudie iduti & uerius laruati, p

grediuntur. Eos uero Magistratum gessisse iudico qui cum
auctoritate: prudentia: sapientia & iustitia id ipsum cui pre
sunt moderantur: qui pro rei dignitate summo studio:
summa diligentia a malis optima queque secernentes ad/
ministrant. Tu ergo qui horum omnium scientia predi
tus: & experientia refertissimus haberi: ipse es qui uere desi
gnandus & euocandus accurrere debuisti: qui fluctuan
tem Petri nauiculam gubernares: & totum ouile domini
cum destitutum custodires. Cuius Catone Portio semel
a Pretura repulso dici consueuisset: Non Preturam Cato
ni: sed Catonem Preturam fuisse negatum: sit impresentia
magnopere exultandum: quod (ut alias Romano Imperio
Numa Pompilius obtigit) ita & tibi Pontificatus: & tu
Pontificatus datus fueris. Tu inquam datus: qui quanto ma
iora & ampliora per beatissimos predecessores tuos acta
reperiuntur: tanto & altiora cogitabis: & longe magis ad
miranda perficies. Quod etsi tua tantummodo presen
tis auctoritas & herilis ac regia ipsius faciei dignitas pre
ferre uideatur: tamen imprimis accedit nobilissima na
tio tua Hispaniensis inter ceteras uniuersae terre prouin
cias aeris salubritate temperata: omniumque rerum copia
& bonitate precipua: uiros progenerans qui & corporis
agilitate: & ingenii acrimonia: & omnium uirtutum glo
ria summi clarissimi que semper extitere. Dehinc eximia
tua Valentina ciuitas: que & sui antiquitate: & situs pul
chritudine: & uirorum copia: & omnium mercimonio
rum genere longe reliquas Hiberiae ciuitates antecellit.
Necnon illustris & excelsa illa Boriarum familia: que te
nobis talem peperit: qui uere nationem patriamque & fa
miliam illustrasti. Et recolende ac beatissime memorie
auunculi tui Calixti semper emulato preclaris eum faci
noribus ac uirtute propria quam primum excedes & nominis
tui gloria longe superabis. Adest tibi preterea morum

210.
Cato Por.

Numa
Pompilius.

A bonis
corporis
A bonis
externis
A natione

A patria.

A familia

A bonis
propriis.

probatissimorum qualitas litteralis discipline scientiarumque
omnium peritia ac optima uiuendi ratio. Adest huma/
nitas illa inclita cum tuę tñ auctoritatis ratione seruata: opti/
mū & salubre consilium: ipsaq; liquida & aperte ueritas:
nulla plica: nulla fucatione: nullaq; uerboꝝ captione con/
tecta. Adest & uitę ipsius sanctimonia & pietatis cultus:
ac omnium eorū cognitio: que tam inclite dignitatu ex/
pedire aut usui esse possint. Foelix igitur qui tot uirtuti/
bus exornatus: tot laudibus cumulatus: in tam maximā
altissimiq; Magistratus culmine collocatus: post tot an/
noꝝ interuallū: tot opera sanctissima: de summo & opti/
mo deo tam bene meritus: diu tibi & proximo: mox ti/
bi & uniuerso generi xp̄iano profuturus euaseris: & per
rabidos itinerum anfractus: perq; sublimes & periculo/
sos scopulos transmigratus/ semitam tandem affectatam
foeliciter occupaueris. Postremo superest (quoniā lon/
giori admodū tuę laudis cōmemoratione aures tuas de
fatigari q̄ meipsum satiari fortasse cōiugit) ut mentes no/
stras exultantes: & nō paruam animoꝝ nostroꝝ gauden/
tium uim atq; alacritatē adducā. Quā quidem adeo ma/
ximā ingentissimāq; imprimis concepimus: q̄ cum unū
uersum Reip. Christianę cōmodum & utilitatem cerni/
mus: eam expectationem p̄ferre spemq; ac certitudi/
nem p̄bere existimaris: quā quispiam ullo unq̄ exacto
tempore uel inspectione spoponderit: uel re ipsa nunq̄ fe/
fellerit: adeoq; tuę splendor claritatis omniū mentibus af/
fuit: ut aurea illa: que a maioribus nostris tempora Sa/
turni uocabantur: euenisse p̄fecto uideamus: qbus astra
ipsam in terras e celo tuę maiestatis fretam minime re/
diisse conspiciamus. Pacem Christiano generi ac cōcor/
diam attulisse concernamus: mutua propediem obsega:
& humanę societatis officia nō desitura: qbus minime
diffidendum esse uaticinor: breui futurum ut pudor fu

**Tertia cō
firmatio.**

**Ab uniuersis
com/
modo.**

**aurea etas
Saturnus.**

des: mores: sanctitas ac uirtutes omnes ita firmā: ita stabī
lem: itaq; īmutabilem sedem in terris statuunt: ut nullum
unq; argenteum: æneum: ferreūq; sęculū: uel illo deterius
īncursura sit. Sicq; uniuersalis ecclesię lux splendidissima
lucebit nō solum pace: unitate: fideq; ac ueritate. Verum
adeo sup; eterne uite semita splendescet q; cęci quoq; uia
ueritatis aspicient: & Christiani nominis īsecutores ad
ueri deī cultum conuertentur. Deinde quum primum
publica animorum nostrorum uota metimur: nō possu/
mus nō ingenti letitia exultasse: q; (si nec proprie iactan
tię: nec aliorum dedecori ascribendum putetur) inter pri
mos extitimus: qui in tota Italia statim post aduentum
Christi ecclesiastica sumpsimus sacramenta: qui nunquā
Romane ecclesię aduersari: sepissime & perpetuo (si au
sim dicere) sibi fauentes: continuo ecclesiasticam liberta
tem ac dignitatem propugnauimus. Imposterumq; lon
ge recentiores & singulis diebus audentiores ac p̄liuio
res extituri. Quare ingenita nobis & huic splēdidissimo
culmini fides assueta (nulla tempestate unq; defutura) in
tantum omnium Regum & nationū animis īnotuit: q;
(ne dicā negasse) qui eam dissimulasse cogitaret: haud
facile posset. Tibi uero ipsi potissime ac libentissime
afficimur: q; cum recolendę ac sanctissime memorię Ca
lixti tertii protectoris nostri sanguine fores coniunctus:
qui nos apprime diligebat iuuabat & tuebatur. Idē quoq;
tu Cardinalis egeris: nec ab incepto destitutus: sed imo si
expediens aut oportunum erit potius forsan aucturus.

Deniq; pater obseruandissime si tua ista creatio splēdi
dissima tanto animi gaudio: tantaq; letitia mentis affecit
illustrissimū ac preclarissimū Prīncipem nostrū Ioannē
Galeatium Mariā Mediolani ducē: ac inuictissimū & ex
cellentissimū dñm dñm Ludouicū Sfortiā ducē Bari to
tius Italię decus & ornamentū: q̄to ex uoti sui rōe & ma

A publica
& assueta
Genuen.
letitia.

A Calixto
tertio Ge/
nuenium
protectore

A gaudio
Medi. &
Bari ducū
Io. Galea.
Ludouī.
Sfortia.

iosum uoluptatem & exultationem nobis quoque capiendam putabis. Nam si eos tantundem diliges quantum ab ipsis leta & hilari fronte exceptus & auditus fuisti Papa creatus: non dubitamus eiusdem quoque dilectionis partem consequi. Cumque animorum nostrorum fides eis perpetuo dicata sit: & excellentie sue studium erga nos continue magis indefessum uideamus: eorum gaudium & serenitatem nobis propterea communem fore putamus.

**Conclusio
August.
Adurnus**

Nunc igitur ut aliquando ea omnia persoluantur: que tam per illustrem dominum Augustinum Adurnum Governatorem nostrum illustrissimi & excellentissimi Principis Mediolani ducis locumtenentem dignissimum: que per magnificum Senatum Genuesem nobis iniuncta & expresse demanda fuere. Horum omnium uite ac nomine tibi reuerentiam & obedientiam deferimus: que per ceteros Principes Christianos & maiores nostros summis Pontificibus offerri ac impendi consuevit: eamque ex nunc tibi perpetuam tradentes pollicemur quicquid in nobis uirium: fortunarum: aut opis existat: quod beatissime Sanctitati tue usui expediens: aut ulla unquam tempestate necessarium esse possit.

Dixi: .

Habita Anno. M. cccc. xcii. pridie Idus Decembris: .

A. Calisto
G. o. r. r. r.
m. a. n. n. n.
p. r. o. t. a. t. e.

A. g. r. a. d. o.
M. c. c. c. c.
B. a. r. t. h. o. m. a. s.
I. o. . C. a. l. i. s. t. o.
L. u. d. o. u. i. c. u. s.
S. t. e. p. h. a. n. o. s.